

АЛІМЕНТИ НА БАТЬКІВ Підстави виникнення обов'язку утримувати батьків

Обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків закріплено в статті 51 Конституції України. Частина 1 статті 202 Сімейного кодексу України передбачає, що повнолітні дочка, син зобов'язані утримувати батьків, які є непрацездатними та потребують матеріальної допомоги.

Обов'язок утримувати батьків включає:

- сплату аліментів;
- участь у додаткових витратах на батьків, викликаних тяжкою хворобою, інвалідністю або немічністю.

У кого виникає обов'язок утримувати батьків

Обов'язок утримувати батьків (виплачувати аліменти) може бути покладено лише на повнолітніх дочку, сина.

При цьому, якщо мати, батько були позбавлені батьківських прав і ці права не були поновлені, обов'язок утримувати матір, батька у дочки, сина, щодо яких вони були позбавлені батьківських прав, не виникає.

Як виняток, якщо мати, батько є тяжко хворими, особами з інвалідністю, а дитина (до досягнення нею 18 років) має достатній дохід, суд може постановити рішення про стягнення з неї одноразово або протягом певного строку коштів на покриття витрат, пов'язаних з лікуванням та доглядом за ними (стаття 206 Сімейного кодексу України).

Хто має право на утримання

Відповідно до статті 202 Сімейного кодексу України право на утримання виникає за умови, якщо батьки:

- є непрацездатними;
- потребують матеріальної допомоги (тобто батьки не мають можливості забезпечити своє гідне існування у зв'язку з відсутністю пенсії чи її низького розміру).

Участь у додаткових витратах на батьків

Дочка, син, крім сплати аліментів зобов'язані брати участь у додаткових витратах на батьків, викликаних:

- тяжкою хворобою;
- інвалідністю;
- немічністю.

Якщо діти не виконують обов'язку щодо сплати додаткових витрат, батьки мають право звернутися до суду. Суд в кожному конкретному випадку визначає наявність вказаних вище обставин на підставі відповідного медичного висновку.

При визначенні розміру стягнення суд враховує наявність інших повнолітніх дітей, незалежно від того, до всіх чи до когось із дітей пред'явлений позов.

Утримання батьків може здійснюватися:

- у добровільному порядку;
- у судовому порядку (примусово).

Вважається, що повнолітні діти виконують свої обов'язки щодо утримання непрацездатних батьків добровільно.

Повнолітні дочка, син та батьки можуть за бажанням укласти договір про сплату аліментів на батьків.

У випадку якщо повнолітні дочка, син не надають матеріальну допомогу добровільно батьки мають право звернутись до суду.

Позовна заява про стягнення аліментів подається у порядку цивільного судочинства до місцевих загальних судів за зареєстрованим місцем проживання або перебування відповідача або позивача.

Відповідний позов може бути пред'явлений до одного/кількох з дітей або до всіх дітей разом.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про судовий збір» позивач звільняється від сплати судового збору під час розгляду справи в усіх судових інстанціях у справах про стягнення аліментів.

Обов'язково до позовної заяви, складеної відповідно до вимог Цивільного процесуального кодексу України, додаються докази, що обґрунтовують позовні вимоги (стягнення аліментів), наприклад:

- документи, що підтверджують доводи позивача про потребу в матеріальній допомозі (довідка з управління Пенсійного фонду про розмір пенсії, довідка з лікувальної установи про захворювання тощо);
- довідка про склад сім'ї;
- довідка про заробітну плату відповідача (у разі наявності) тощо.

Звільнення від обов'язку утримувати батьків

Дочка, син звільняються судом від обов'язку утримувати матір, батька та обов'язку брати участь у додаткових витратах, якщо буде встановлено, що мати, батько не сплачувати аліменти на утримання дитини, що призвело до виникнення заборгованості, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за три роки, і така заборгованість є непогашеною на момент прийняття судом рішення про призначення розміру аліментів батьків. Відповідний факт підтверджується довідкою, виданою органом державної виконавчої служби, приватним виконавцем у порядку, встановленому законом.

Згідно зі статтею 204 Сімейного кодексу України, у виняткових випадках (відсутність у батьків будь-яких коштів для існування, тяжка хвороба, тощо) суд може присудити з дочки, сина аліменти на строк не більше як три роки.

Розмір утримання

Суд визначає розмір аліментів на батьків у твердій грошовій сумі і (або) у частці від заробітку (доходу) з урахуванням матеріального та сімейного стану сторін. Суд також бере до уваги можливість одержання батьками утримання від інших дітей, до яких не пред'явлено позову про стягнення аліментів, а також від дружини, чоловіка та своїх батьків.

Також, до уваги береться отримання батьками пенсії, пільг, субсидій, наявність в батьків майна, що може приносити дохід, тощо.

Наслідки ухилення від обов'язку утримання батьків

Ухилення від обов'язку утримання непрацездатних батьків тягне за собою кримінальну відповідальність, що передбачена ст. 165 КК України.

Так, злісне ухилення від сплати встановлених рішенням суду коштів на утримання непрацездатних батьків – карається:

- штрафом від ста до двохсот неоподаткованих мінімумів доходів громадян (1700-3400 гривень);
- громадськими роботами на строк від 80 до 120 годин;
- виправними роботами на строк до одного року;
- обмеженням волі на строк до двох років.

А якщо особа, яка вже раніше була засуджена за такий злочин, знову ухиляється від сплати коштів на утримання батьків, то щодо неї може бути застосовано покарання у вигляді громадських робіт на строк від 120 до 240 годин або виправних робіт на строк до двох років, або обмеження волі на строк від двох до трьох років.

Також, дітям, які не бажають піклуватися про батьків, слід пам'ятати, що за рішенням суду вони можуть бути усунені від права на спадкування за законом, якщо буде встановлено, що вони ухилялися від надання допомоги

спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.